

P. KOLONITSKI

KOMMUNISTLIK MORAAL
JA
RELIGIOOSNE MORAAL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

19600 "

P. KOLONITSKI

KOMMUNISTLIK MORAAL
JA
RELIGIOOSNE MORAAL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1953

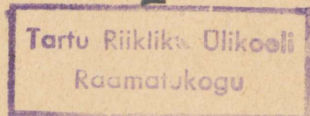
Originaali tiitel:

П. Колоницкий, Мораль коммунистическая и мораль религиозная

Tõlkinud I. Kongi

*Brožüür sisaldab P. Kolonitski poolt Oleliidulise
Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise
Ühingu ülesandel peetud loengu ümbertöötatud
teksti.*

2

79 597

I. MORAAL KUI ÜKS ÜHISKONDLIKU TEADVUSE VORME

Moraal ehk kõlblus on üks ühiskondliku teadvuse vorme, inimeste käitumise ajalooliselt kujunenud norme nende suhtumises ühiskonda ja üksteisesse. Klassiühiskonnas on moraalil alati eredasti väljenduv klassiiseloom ja ta kaitseb ühe või teise klassi huvisid. Tema põhimõtted ja normid väljendavad inimeste suhtumist oma klassi, oma parteisse ning vaenulikesse klassidesse ja parteidesse.

Enne marksismi-leninismi tekkimist ei olnud moraaliküsimustes täiesti teaduslikku vaadet. Isegi kõige eesrindlikumad mõtlejad enne Marxi ja Engelsit olid arvamisel, et moraal põhimõtted kannavad väljaspool ajalugu seisvat, üldinimlikku iseloomu. Nad ei mõistnud, et moraal normid ja põhimõtted ei ole rajatud nagu mingi igaveseks antud «inimloomusele», muutumatuile «õigluse printsiipidele», «igavesele inimõistusele», vaid eri klasside pidevalt muutuvatele, täiesti erinevatele materiaalse elu tingimustele, inimeste materiaalsele elukorrale. Kõigi ja eriti kaas-aegsete kodanlike teooriate piiratus moraaliküsimustes seisab selles, et nad kõik nii või teisiti on pidanud ja peavad moraal millekski kord igaveseks kehtestatuks, muutumatuks, kõigile aegadele, kõigile klassidele ja kihtidele ühteviisi sobivaks.

Engels kirjutas XIX sajandi saksa materialisti Ludwig Feuerbachi vaateid moraaliküsimuses kritiseerides: «... Feuerbachi moraaliteooriaga sünnib sama, mis kõigi tema eelkäijatega. Ta on mõeldud kõigile aegadele, kõigile rahvastele ja kõigile olukordadele, ja just sellepärast pole ta kunagi ega kuskil rakendatav.»¹

¹ F. Engels, Ludwig Feuerbach ja klassikalise saksa filosoofia lõpp, Tallinn, 1946, lk. 34.

Alles eesrindlikud vene mõtlejad, revolutsioonilised demokraadid — Herzen, Belinski, Tšernõševski, Dobroljubov, Pissarev — suutsid asuda õigele teele moraali ja tema tähtsuse mõistmisel ühiskonna elus. Belinski piisutas oma kirjas Gogolile pärisorjusega leppimise jutlustamist kui kõige halastamatumat moraalset hukkamõistu väärivat nähtust, kui kõige vastikumat kõlblusetust. Tšernõševski kasvatas oma teostega kõrgeid moraali põhimõtteid. Kogu oma ennatsalgava eluga, vankumatu võitlusega rahva vabastamise eest isevalitsuse omavoli alt andis ta moraalset käitumise eeskujut, mille mõjul, Lenini väljenduse järgi, kasvas üles terve põlvkond revolutsionääre.

Kuid ka vene mõtlejad-revolutsionäärid ei suutnud, nendeaegse vene elu mahajäämuse tõttu, anda moraali lõpuni teaduslikku, materialistlikku seletust, ei jõudnud selle arusaamiseni, et moraal, nagu teisedki ühiskondliku teadvuse vormid, on inimeste ühiskondliku olemise väljenduseks, et moraalil põhimõtetel on ajalooline, klassiühiskonnas aga ka klassiline iseloom. Seda tegid esimestena marksismi rajajad Marx ja Engels ja nende töö geniaalsed jätkajad Lenin ja Stalin.

Marksism-leninism õpetab, et moraalil põhimõtted, inimeste käitumise normid ei ole igavesed, kord alatiseks antud, muutumatud. Marksismi-leninismi seisukohalt lähtudes ei ole olemas kord alatiseks antud, kõigile aegadele ja klassidele võrdselt vastuvõetavaid mõisteid õiglusest ja ebaõiglusest, heast ja kurjast, aususest ja ebaaususest jne. Inimeste kujutlusi õiglusest ja vooresusest, nende käitumise põhimõtteid ja norme määratlevad need ajaloolised tingimused, milledes inimesed elavad, nende klassikuuluvus. Teisiti öeldes, inimeste käitumise normid, nende moraal määratletakse nende ühiskondliku olemise poolt. Ja täpselt samuti nagu ei ole muutumatut ja kõigile klassidele ühesugust ühiskondlikku olemist, nii ei ole ka igavesi moraalil põhimõtteid.

Seda kinnitab igal sammul elu ise. Ürgkogukondlikus korras peeti näiteks täiesti loomulikuks ja õiglaseks tappa ja isegi süüa raku, kes olid kaotanud töövõime ja kormasid oma olemasoluga sugukonda. See seletub tootmise äärmiselt madala tasemega, mil iga inimene ei suutnud toota rohkem kui oli tarvis enese ja, paremal juhul, oma laste elu alalhoidmiseks. Seepärast julm komme, surmata

töövõimetuid rauku, ei saanud moraalse hukkamõistu osaliseks, vaid leidis isegi täielikku kõlbelist õigustust.

Orjapidaja pidas täiesti õiglaseks, jumalast antuks, et orjad on ilma jäetud kõigist inimõigustest ning et nad on võrdsustatud loomadega. Pärisorjapidajat-mõisnikku pahasdas pärisorjadest «alamrahva» iga katse vabaneda pärisorjuslikust rõhumisest, ja ta tasus julmalt nende katsete eest. Kapitalist peab oma pühaks õiguseks ja vaieldamatuks õigluseks saada temale kuuluvast omandist maksimaalset kasu, ekspluateerides halastamatult ja röövides töolist ja tema perekonda. Proletaarlased ei või ega tohi sellega leppida ja loevad oma õiguseks pidada selle vastu püha ning ülimal määral õiglast võitlust.

Mõisted heast ja kurjast, õiglusest ja ebaõiglusest, kõlbusest ja kõlblusetusest ei ole kaugeltki ühesugused mitte ainult eri ajastu inimestel, vaid ka erinevate klasside esindajatel ühel ja samal ajastul, ühel ja selsamal ajal. Kummaline oleks oodata näiteks kodanluse ja proletariaadi vaadete ühtsust selles küsimuses, kas tootmisvahendite eraomandus on hea või halb, kas ekspluateerimine on kõlbeline või kõlblusetu, kas kapitalistlik kord on õiglane või ebaõiglane.

Kodanlusele on alati olnud omane esitada oma egoistlikku moraali üldinimliku moraalina, oma kitsaid klassihuviseid — kogu inimkonna huvidena. See on eriti iseloomulik kaasaegsele imperialistlikule kodanlusele. Oma röövlikombeid peab imperialist kõige kõrgemaiks moraali põhimõteteks. Kui imperialistile on sõda kasulik, kui sõjatehingused toovad talle rahvaste vere ja viletsuse arvel kõrgeid kasumeid, on ta valmis pidama sõda kõige kõrgemaks vooruseks, rahu eest võitlejaid aga kurjategijaiks.

Kõiki neid, kes mõtlevad ja käituvad teisiti, kui tahaksid imperialistid, neid, kes astuvad välja imperialismi ja tema kiskjamoraali vastu, kes paljastavad imperialistide veriseid roimi ja kuritegusid, kuulutavad kaasaegsed inimsööjad — inglise-ameerika imperialistid ja nende ideoloogid — moraali hävitajateks. Oma kuritegeliku olemasolu lähenevat lõppu kujutavad nad ja nende palgalised filosoofid-pimedusejüngrid maailma lõpuna, kogu inimkonna hukkamisena. Nad ei taha ega suuda aru saada, et imperialism on inimkonnale talumatuks koormaks ja et tõeline elu on võimalik alles pärast imperialismi hukkamist.

Marksism-leninism õpetab, et klassidesse jagunenud

ühiskonnas ei ole ega saa olla kogu ühiskonna jaoks ühtset moraali. J. V. Stalin oma geniaalses töös «Marksism ja keeleteaduse küsimused» näitas, et kombed, kõlbelised põhimõtted on kodanlastel ja proletaarlastel otse vastupidised. Kodanliku moraali pretensioonid kogu inimkonna, kõikide klasside huvide väljendamisele on vale ja silmakirjatsemine.

Kodanliku moraali valelikkust ja variserlikkust iseloomustas eriti eredalt ja veenvalt A. M. Gorki ühes oma pamfletis Ameerikast — «Moraalipreester»: «Te räägite kõigile — ära varasta. Sest teile on äärmiselt ebameeldiv, kui teilt hakatakse varastama, kas pole nii? Kuid samal ajal, kuigi teil raha on, tahaksite tungivalt veel natuke varastada... Te jutlustate rangelt põhimõtet — ära tapa. Sest elu on teile kallid, ta on meeldiv, täis naudinguid. Äkki nõuavad töölised teie söekaevandustes palgatõstmist. Te kutsute tahtmatult sõdurid välja ja — trahh, mõnikümme töolist on tapetud.» Niisugune on kodanluse moraal.

Üldiste moraali põhimõtete sildi all propageerib kapitalist alati seda, mis on talle kasulik, mis kaitseb ja õigusgab tema logelevat ekspluataatorlikku olemasolu, kusjuures ta peab oma moraali alati kohustuslikuks teistele, töölistele, ja hoopiski mitte kohustuslikuks enesele.

Mis aga puutub tööliklassi, siis on tal oma proletaarne moraal, mis tekib ja areneb lepitamatus klassivõitluses kapitalismi juures valitseva kodanluse moraaliga. Proletaarse moraali põhimõtted, mis kujunevad juba kapitalismi rüpes, on tulevase kommunistliku ühiskonna ühtse moraali aluseks.

Niisiis ei ole moraal inimestele antud kõrgemalt poolt, — tema reeglid kujunevad ajalooliselt inimeste materiaalse elu alusel, nende ühiskondliku olemise alusel. Milline on inimeste olemine, niisugune on nende teadvus, järelikult aga ka nende moraal. Milline on klass ja tema seisund ühiskonnas, niisugused on ka tema vaated elule, järelikult aga ka moraalireeglid, milliseid ta propageerib ja kaitseb. Koos ajalooliste tingimustega, millistes elasid inimesed, koos ühtede või teiste klasside hukkumisega kadusid minevikku ka vanad mõisted moraalist. Kui ajaloo progressiivne areng likvideerib kodanluse kui klassi, kaob tema järel igaveseks ka inimvihakajalik kodanlik moraal ja saavutavad täieliku võidu tulevase klassideta kommunistliku ühiskonna tõeliselt üldinimliku moraali üllad põhimõtted.

II. RELIGIOOSNE MORAAL — ORJUSE JA EKSPLUATEERIMISE MORAAL

Mida kujutab siis endast religioosne moraal? Millisel kohal asub ta klassivõitluses? Kas ta on mingisugune eriline moraal, mis on omane kogu inimsoole ja seisab eemal klassidevahelisest võitlusest?

Usk on inimeste jõuetuse tulemus nende võitluses loodusega ja klassirõhumisega. «Ekspluateeritavate klasside jõuetus nende võitluses ekspluataatoritega,» kirjutas V. I. Lenin, «sünnitab samuti paratamatult usu paremasse hauatagusesse ellu, nagu metsinimese jõuetus tema võitluses loodusega sünnitab usu jumalatesse, kuraditesse, imedesse jne.»¹

Religiooni iga dogma kannab jõuetuse ja orjaliku alandlikkuse pitselit ning see on tema kõige iseloomulikumaks jooneks. Olles juba oma olemuselt orjuse ja ühiskonnas valitsevate jõudude ees kummardamise ideoloogiaks, on ekspluataatorid hõlpsasti kohandanud ja kasutanud usku oma võimu pühitsemiseks ja õigustamiseks töötajate üle.

Marx nimetas usku rahvale oopiumiks. Suur Lenin nimetas teda vaimseks puskariks. Usk on ekspluataatorite käes töötajate uimastamise kõige sobivamaks vahendiks. Jutlustades tühje lootusi taevasele heaolule, paremale hauatagusele elule, väljamõeldud lunastusele pärast surma, on usk alati aidanud valitsevail klassidel hoida töötajaid sõnakuulmises. «Seda, kes kogu eluaeg töötab ja tunneb puudust,» kirjutas Lenin, «õpetab usk alandlikuks ja kannatlikuks maises elus, lohutades lootusega taevasele tasule. Neid aga, kes elavad võõrast tööst, õpetab usk heategevusele maises elus, pakkudes neile väga odavat õigustust kogu

¹ V. I. Lenin, Teosed, 10. kd., Tallinn, 1952, lk. 64.

nende ekspluataatorlikule eksistentsile ja müües soodsa hinna eest pileteid taevasele heaolule.»¹

Kogu klassiühiskonna ajaloo jooksul on religioon täitnud valitsevate klasside moraali funktsiooni. Ühe ekspluataatorite klassi asemele tuli teine, kuid religioon jäi, tehes läbi ainult tähtsusetuid muudatusi vastavalt muutustele töötajate rõhumise ja ekspluateerimise tingimustes. Esinedes jumala nimel, on usk alati jutlustanud ekspluataatorite ideid, pooldanud ja kaitsnud nende huvisid, olnud nende ülevõimu vaimseks relvaks.

Kodanlus, samuti nagu iga teinegi ekspluataatorite klass, ei või esitada oma moraali põhimõtteid otseselt ja avalikult. See tähendaks paljastada ennast töötajate silmis, astuda nende ette niisugusel kujul, nagu ta tõeliselt on — töötajate orjastajana, nende õelaima vaenlasena. Just sellepärast ei saagi kodanlik moraal läbi ilma usuta, ilma müstikata, ilma viiteta väljamõeldud jumala autoriteedile. Talle on vaja jumalat selleks, et tema nimega õigustada töötajate rasket saatust kapitalismi juures, seletada seda jumala tahtmisega, ja viidetega «kõigekõrgemale» õigustada oma kuritegusid rahva ees. Ega kodanlikud ideoloogid juhuslikult räägi, et kui jumalat ei olekski olnud, siis oleks ta tulnud välja mõelda.

Usk on ekspluataatoritele kasulik sellepärast, et ta jumala enese nimel pühitseb ja õigustab igasugust orjust. «Jumal lõi ühed orjadeks, teised aga isandaiks,» kuulutavad niinimetatud «pühad evangeeliumid». Tähendab, õigus töötajaid ekspluateerida, orjastada, röövida, õpetab usk, on antud kõrgemalt poolt, ja on seepärast puutumatu. Kes julgeb tõsta kätt ekspluataatori vastu, see teeb seda jumala enese vastu. Kes kavatseb võidelda orjandusliku, feodaalse või kapitalistliku korra vastu, see astub kõige selle vastu, mis on kindlaks määratud jumala poolt, mis on jumala meelepärast. See on aga, nagu jutlustab religioon, esiteks, lootusetu, sest jumal on kõikvõimas, teiseks aga, ähvardab kõige karmimate karistustega, mis on jumala poolt ette nähtud nende jaoks, kes astuvad tema tahte vastu.

Usk sisendab usklikele visalt ideed, et inimesed ei saa midagi teha ilma jumala tahtmiseta, et kogu nende saatus on jumala käes. Inimene on ainult jumala loom, ussike,

¹ V. I. Lenin, Teosed, 10. kd., Tallinn, 1952, lk. 64—65.

jumala ori. Kõik oleneb ainult jumalast. Ristiusu niinime-
tatud «pühakirjas» on kirjutatud: «Ilma jumala tahtmiseta
ei lange üks juuksekarvigi inimese peast.»

On selge, et niisugune moraal on võimeline ainult läm-
matama inimeses igasuguse võitlustahte, surmama igas-
suguse aktiivse algatuse tema teadvuses, mürgitama tema
hinge oma jõusse mitteuskumise mürgiga. Religioosne
moraal muudab inimese jõuetuks, tahtetuks, määrab ta
passiivselt alistuma saatusele. Ta hävitab inimeses
kõik omadused, mis on vajalikud inimeste õnne eest võit-
lejale.

Veel enam, religioon jutlustab maistest hüvedest loobu-
mist, peab maapealset elu kaduvaks ja tühiseks. Ta kasva-
tab usklikke kõige maise halvaks panemise vaimus ja tuu-
bib nende pead täis muinasjutte, nagu algaks tõeline elu
pärast surma, mingisuguses hauataguses maailmas. Maa-
pealne elu on kiriku väite järgi ainult ettevalmistus üle-
minekuks igavesse ellu. Maapealse elu ülesanne seisab sel-
les, et proovida inimesi, eraldada õndsaid patustest, kus-
juures jumala armu ja lunastamist pärast surma võib ära
teenida ainult nurisemata kannatlikkuse ja kannatusega
maapealses elus, kuna aga heaolu maises elus on kindel
tee põrgu, igaveste kannatuste juurde pärast surma.

Eriti iseloomustav on selles suhtes kannatava Jeesuse
Kristuse kultus, kes, nagu kuulutab kirik, tõi inimeste
lunastamiseks ohvriks iseene, oma ihu. Jeesusel Kristu-
sel, räägib «pühakiri», tuli taluda kõige halastamatuid
piinu. Millised katsumused talle ka osaks ei langenud, mis
kõik temaga ei tehtud, milliste jultumustega tema kallal
ka toimiti, aga tema kannatas, talus kõike nurisemata

«Kristus kannatas ja käskis ka meil kannatada,» seda
õpetab kristlik moraal, mis jutlustab alandlikkust eksplua-
taatorite ees ja allumist nende tahtele. Usklike töötajate
suhtes tähendab see: kuidas teie piinajad, teie orjastajad,
teie rõhujad teid ka mõnitaksid, — kannatage, jumal näeb
kõik, hindab kõike, tasub kõik sajakordset. Kannatage
nurinata, mitte ainult et ärge nurisege oma saatuse üle,
vaid ka õnnistage teda, rõõmustuge selle üle, et teile on
antud tühjaks juua teie kibe saatusekarikas, sest mida
rohkem te kannatate maa peal, seda enam on teil lootust
saada igavest õndsust pärast surma. Õndsad on kannat-
tajad, vaesed, õnnetud: kannatage ja tundke rõõmu oma
kannatustest.

Niisugune moraal on kasulik ekspluataatoritele, sest ta aitab alaliseks kindlustada nende võimu töötajate üle.

Maapealse õnneliku elu idee on religioossetele vaadetele vastandlik, religioosne moraal eitab seda täielikult. Kõik lootused ja ootused paremale tulevikule seob religioosne moraal ainult väljamõeldud taevase heaoluga, müütilise hauataguse eluga.

Religioosne moraal mitte ainult et ei soodusta parema maapealse tuleviku eest võitlejate kasvatamist, vaid vastupidi, lähendab juba algeos kõige arglikumad püüdlused selle tuleviku poole. Ta jutlustab kannatamise vajalikkust, nurisematut leppimist raskustega, taganemist eluraskuste ees. Talle on täiesti võõras isegi mõte võitluse võimalikkusest raskuste ületamise, eluraskuste kõrvaldamise, elu ümberkujundamise eest. Ta peab klassirõhumist ja ekspluaterimist jäädavaks. Usk lepitab töötajaid kõige sellega, mis tuleks kõrvaldada, otsustavalt hävitada, juhivad töötajate tähelepanu kõrvale kõigelt sellelt, mille poole neil tuleb püüda, mille eest nad peavad otsustavalt võitlema.

Kõik töötajate püüdlused suunab usk teadlikult valele teele. Selle asemel, et kutsuda töötajaid võitlema õnneliku elu eest, soovib usk neil rahulduda lootustega väljamõeldud taevasele õndsusele, valmistuda tulevasele hauatagusele elule. Ta peab mitte ainult asjatuks, vaid ka patuseks maapealse õnne ja heaolu püüdlusi.

Mis oleks saanud meist, nõukogude inimestest, kui meid oleks kasvatatud säärast liiki moraali vaimus, kui me juhinduksime usu kõlblusideedest ja õpetustest? On ilmne, et me ei oleks iialgi saanud vabadeks inimesteks ja viibiksime häbistavas orjuses ja pimeduses.

Sageli võib kuulda väiteid, et usk võitleb samuti inimeste õnne eest, jutlustab vendlust inimeste vahel, osutab kaastunnet õnnetutele ja kutsub üles aitama vaeseid. On see tõsi? Muidugi mitte. Tõepoolest, usk kuulutab vennluse põhimõtteid, üldist armastust inimeste vahel, kõigi võrdsust jumala ees. Ta on valmis ohkama vaeste ja õnnetute saatuse üle. Ta kutsub üles õiglusele, arutab rahust ja üksmeelest inimeste vahel. Kuid kõik need ilusad fraasid on vagatsemine ja silmakirjalikkus.

Kutsuda vennastumisele ekspluataatorliku ühiskonna raames — see tähendab petta töötajaid, lepitada töötajaid oma orjastajatega ja määrata nad igavesesse orjusesse. Kutsuda üles vaeste abistamisele, puutumata neid sotsiaal-

seid aluseid, mis sünnitavad vaesust, tähendab ajada puru silma töötajatele. Jutlustada võrdsusest, kui võim on ekspluataatorite käes — see tähendab uinutada töötajate teadvust, külvata nende hulka tühje ja vaenulikke illusioone. Kõik see teenib mitte töötajaid, vaid nende orjastajaid, töötajate vaenlasi, kindlustab ekspluataatorite võimu rahvahulkade üle.

Aastatuhandete jooksul on usk kasutanud eesõigust olla üldinimliku moraali ainsaks kriteeriumiks ja aluseks. Tegelikult on usk olnud ja jäänud töötajate orjastajate teenriks. Tema käsud, mis tulevad jumalalt, jutlustavad seda, mis on kasulik ekspluataatoritele ja kahjulik töötajatele. Teisiti öeldes, usk ja ta moraal teenivad inimeste tühist vähemikku, samal ajal toovad nad aga kahju inimkonna valdavale enamikule. Seega selgub, et usk ei ole kunagi olnud ega ole inimliku moraali aluseks.

Töötajate rõhumine, orjastamine, ekspluateerimine — kas on suuremat pahet maa peal? Juba ainult sellepärast, et usk seda pahet õigustab, on ta sügavalt ebamoraalne.

Religiooni pooldajad räägivad, et ilma usu ja jumalata ei ole seda jõudu, mille ees inimesed tunneksid alalist vastutust oma käitumise eest ja mis oleks nende südame-tunnistuse jaoks küllalt autoriteetne. Nad on arvamisel, et usku ja jumalat ei saa selles mõttes miski asendada.

Elu näitab igal sammul, et see on mõttetud. Ta kinnitab, et jõuks, mis alaliselt kontrollib inimese käitumist, on alati olnud vastutus ühiskonna ja inimeste ees, mitte aga jumala ees. On teada, et isegi kõige innukam religioon ja jumalasse uskumise pooldaja hoidub inimeste nähes paljudest tegudest, mida ta ilma igasuguse häbenemiseta toime paneb oma jumalaga «kahekesi» olles. Juba XVIII sajandi prantsuse ateist Paul Holbach märkis õigesti, et «kõige usklikumad inimesed avaldavad tihti rohkem austust toapoisi vastu kui jumala vastu. Inimene, kes usub kindlalt, et jumal näeb kõik, teab kõik ja asub kõikjal, lubab enesele üksi jäädes niisuguseid tegusid, mida ta kunagi ei teeks ka kõige viimase sureliku juuresolekul».

Jumalakartlikkus iseenesest pole kunagi kedagi hoidnud halvadest tegudest, ebaväärikast käitumisest, kuritegudest. Ajalugu tunneb arvutu hulga kõige nurjatumaid kuritegusid, mis on toime pandud jumala nimel ja pühade palvetega huultel.

Kiriku inkviisitsioon põletas elusalt tuleriidal suure õpet-

lase Giordano Bruno teaduslike vaadete propageerimise eest, piinas ja tappis teaduse korüfee Galileo Galilei, kiskus välja keele õpetlasel-materialistil Telesiol «vabamõtlemise» eest, raius ära jalad ja käed Thomas Morusel utopistliku kommunismi ideede propageerimise pärast. Ja see kõik saadeti korda religiooni lipu all, jumalasse uskumise nimel, jumala nimel.

Pöördume veel kord A. M. Gorki teoste juurde. Romaanis «Foma Gordejev» loeme:

«Jõudnud aurikule palvuse ajal, oli Foma seisatanud teistest eemal ja kogu jumalateenistuse aja vaadelnud kaupmehi.

Need seisid hardalt vaikides; nende näod olid jumalakarlikult keskendunud; nad palvetasid innukalt ja agaralt, sügavalt ohates, madalale kummardudes, liigutatult silmi taeva poole tõstes. Foma aga vaatas kord ühele, kord teisele ja meenutas seda, mida ta neist teadis.

Näe, kus Lup Reznikov, — ta alustas karjääri lõbumaja pidajana ja rikastus kuidagi äkki. Räägitakse, ta olevat surnuks kägistanud ühe oma külalistest, rikka siberlase... Zubov tegeles noores eas kedruse ülesostmisega talurahvalt. Kaks korda jäi pankrotti... Kononov on aastat kakkümmend tagasi süütamise eest kohtu all olnud ning on nüüdki juurdluse all alaealise tüdruku narrimise eest. Koos temaga on vastutusele võetud — teistkordselt juba, samasuguse süüdistuse põhjal — ka Zahhar Kirillov Robustov — paks lühike kaupmees ümmarguse näo ja lõbusate sinisilmadega...

Nende inimeste seas pole peaaegu ainustki, kelle kohta Fomal poleks teada midagi kuritegelikku.

... «Teesklevad!» hüüatas Foma omaette. Aga temaga külg külje vastas seisev küürakas ja kõver Pavlik Guštšin, kes alles hiljuti oli oma nõdrameelse venna lapsed kerjuseks teinud, sosistas tungival, vahtides ainsa silmaga nukraste taevasse:

«Is-sand! Ja ära pööra oma palet minu poole raevus ega karista mind oma vihas...»

Ja Foma tundis, et see mees hüüab jumala poole vankumatus, sügavaimas usus tema armusse.

... See kõik lõikus Foma mällu, äratades temas nõutust inimeste ees, kes, osates kindlalt uskuda jumala armusse, olid nii kalgid inimese vastu.»

Suure kunstniku poolt maalitud pilt on äärmiselt veenev

ja õige. Harras jumalakartlikkus ei ole kunagi kedagi takistanud elada kõige ebaausamat, ebamoraalsemat elu.

Religioon on silmakirjalikkuse ja vale allikas. Kõik, mis ta jutlustab, on teadlik vale, mis ei sisalda terakestki tõtt. Religioon on rajatud müütidele, eelarvamustele, aluseta juttudele, mida kasutatakse orjuse ja sotsiaalse ikke kaitseks. Esinedes sõnades jumala nimel, esineb religioon tegelikult alati ekspluataatorite nimel. Juduška Golovljovi kuju, kes igat oma sammu saadab palvete ja jumala poole pöördumisega, on kõige tüüpilisem ja kõige vastikum ekspluataatori kuju.

Harry Trumani, Winston Churchilli ja Foster Dullesi taoliste tänapäeva inimsööjate ja sõjasüütajate kõned ja esinemised on täis viiteid taeva tahtele, jumala silmale, kõrgemalt poolt antud inimliku moraali põhimõtetele. Kuid millele nad kutsuvad ja mida nad propageerivad? Varjates end rahuarmastuse, humanismi jne. maskiga, kutsuvad nad jultunult üles kõige hirksamale kuriteole, mida iganes on võimalik välja mõelda, — sõjale ja inimeste hävitamisele. Ameerika imperialistid kasutavad sõjas korea rahva vastu bakterioloogilist relva, et hävitada Korea rahulikku elanikkonda.

Usk jumalasse ei saa ära hoida halbadest tegudest või kuritööst juba kas või sellepärast, et vastavalt religiooni kinnitusele on jumal armuline, ta andestab kõik. Piisab sellest, kui usinasti paluda, et igasugune kuritegu viivitatult andestatakse, või käia salajasel pihtimisel, et lugeda ennast varem tehtud pattudest täiesti vabaks. Keskajal oli katoliku kirikus ametlikult seadusega lubatud kaubelda nn. indulgentsiga — patukaristusest vabaks ostmisega. Aitas sellest, kui maksti teatud summa raha, et osta end vabaks ükskõik millise kõige hirsama kuriteo patust.

Religioosne moraal on alati olnud sirmiks neile, kes ei taha arvestada rahva huve ja tahet, kellele on kasulik moraalireegleid meelevaldselt tõlgendada ja neist oma-moodi aru saada. On teada, et kodanlikele valitsustele, eriti kuningatele ja tsaaridele, on omane pidulikult kuulutada ennast oma tegude eest vastutavaks ainult jumala ees. Praktiliselt tähendab see, et nad kuulutavad end avalikult vabaks igasugusest vastutusest, kuna vastutada ainult jumala ees — see tähendab vastutada mitte kellegi ees ja kasutada täielikku omavoli, anda kõige eba-

moraalsemale, rahvavaenulikule tegevusele seaduslikkuse kuju.

Ajalugu tunneb loendamatu hulga kõige õilsamaid ja moraalselt kõige ülevamaid tegusid, mis on korda saadetud ilma usuta jumalasse ja hoolimata usust jumalasse. Teaduse loojad rajasid teed tõe juurde ägedas ning eba-võrdses võitluses religioosse vaimupimedusega. Töötajate vabastamise eest võitlejad usu poolt õnnistatud orjusest kandsid mehiselt karme katsumusi, läksid sunnitööle, ei kohkunud tagasi kõige väljakannatamatute piinade ees suure ning õilsa eesmärgi nimel.

Kas me ei kummarda niisuguste lihtsate nõukogude inimeste moraalse palge ees, nagu Gastello, Matrossov, Kosmodemjanskaja, Koševoi, kes andsid oma elu võidu saavutamiseks saksa fašistlike röövvallutajate üle? Kas fantastilise taevase tasu auks on niisugused kangelasteod võimalikud? Kes julgeks väita, et need inimesed, sooritades oma kangelastegusid, mõtlesid enesele, taotlesid oma isiklikke huvisid, teenisid enesele taevalist heaolu?

Moraal või kõlblus võib toetuda ja toetub tegelikult mitte müütilisele, vaid reaalsele alusele. Ustavus mitte väljamõeldud jumalale, vaid rahvale — see on moraali alus. Usk jumalasse, niisiis, ei ole kunagi olnud ega saagi olla moraali või kõlbluse aluseks selle sõna otseses mõttes. Vastupidi, usk on tegelikult alati ergutanud tegudele, mis ei sobi kokku moraali ja kõlbluse põhimõtetega.

III. KOMMUNISTLIK MORAAL — KLASSIDETA KOMMUNISTLIKU ÜHISKONNA EEST VÕITLEMISE MORAAL

Ekspluataatorlikud klassid ja nende ideoloogid on kinnitanud ja kinnitavad alati, et ilma religioonita, ilma usuta jumalasse ei ole moraali. Kõiki, kes ei usu jumalasse ja eitavad religioosseid vaateid, kuulutavad nad moraali hävitajateks. Püüdes mustata kommuniste tööliklassi ja kõigi töötajate silmis, levitab kodanlus laimu: kui kommunistid ei tunnista jumalat, kui nad ei jaga religioosseid vaateid, kui nad astuvad välja jumalale meelepärase kapitalistliku korra vastu, siis kuulutavat nad kõlblusetust, neile olevat võõras moraal.

Ammendava vastuse sellele andis V. I. Lenin oma ajaloolises kõnes «Noorsooühingute ülesanded». «Kas aga on olemas kommunistlikku moraali? Kas on olemas kommunistlikku kõlblust? Muidugi on,» ütles Vladimir Iljitš. «Sageli kujutletakse asja nõnda, et meil ei ole oma moraali, ja väga tihti süüdistab kodanlus meid selles, et meie, kommunistid, eitame igasugust moraali. See on mõistete äravahetamine, tööliste ja talupoegadele prügi silma puistamine.

Mis mõttes me eitame moraali, eitame kõlblust?

Selles mõttes, millises jutlustas seda kodanlus, kes tuletas selle kõlbluse jumala käskudest. Selle kohta me ütleme muidugi, et me jumalat ei usu ja teame väga hästi, et jumala nimel rääkisid vaimulikud, rääkisid mõisnikud, rääkis kodanlus, et läbi viia oma ekspluataatorlikke huvisid.»

Edasi näitas V. I. Lenin: «Iga niisugust kõlblust, mis on võetud väljastpoolt inimlikku, väljastpoolt klassimõistet, meie eitame. Me ütleme, et see on pettus, et see

on tööliste ja talupoegade tüssamine ja nende mõistuse pimestamine mõisnike ja kapitalistide huvides...

Me ütleme: kõlblus on see, mis aitab kaasa vana, ekspluataatorliku ühiskonna purustamisele ja kogu töörahva ühinemisele proletariaadi ümber, kes loob uut kommunistide ühiskonda.»¹

Marksism-leninism paljastab väljamõeldise moraali jumalikust tekkimisest. Ta õpetab, et moraali põhimõtted tekivad ja formeeruvad maisel alusel ja nimelt antud ühiskonna, antud klassi materiaalse elu tingimuste alusel. Usk on ainult moraali maise ja nimelt klassilise tekkimise varjamiseks.

Kommunistidel ei ole mingit vajadust pöörduda jumalike jõudude autoriteedi poole. Kommunistliku moraali peamiseks sisuks on võitlus kõige õiglasema ja kõige õilsama eesmärgi eest — töötajate ekspluateerimisele rajatud ühiskondliku korra hävitamise, ekspluataatoriteta ühiskondliku korra kehtestamise ja kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest. Kommunistid peavad rahva heaolu kõige tähtsamaks.

Kommunistid, niisiis, sugugi ei eita moraali. Vastupidi, nad on tõeliselt inimliku moraali, tema kõige üllamate põhimõtete eest võitlejad. Ainult nemad astuvad kõige otsustavamalt välja kodanliku moraali vastu, millel pole midagi ühist tõeliselt inimliku moraaliga, paljastavad kodanliku moraali valet ja silmakirjalikkust, tema pretensioone üldinimliku moraali osale.

Kommunistlik moraal — see on niisugused inimeste käitumise normid, mis aitavad kaasa kapitalismi hävitamisele ja kommunismi ehitamisele. Kommunistliku moraali peamine, määrav iseloomujoon on — orjuse ja rõhumise vihkamine, ustavus võitlusele klassideta kommunistliku ühiskonna eest.

Kommunistlik moraal, vastandina religioossele moraalile, kasvatab töötajaid lepitamatu võitluse vaimus kapitalistliku korra vastu, mis määrab tööinimese õigusetusele ja rõhumisele. Talle on võõrad silmakirjalikud fraasid vennalikkusest ja üksmeelest inimeste vahel kapitalismi tingimustes. Ta kutsub üles tõelise vennalikkuse kättevõit-

¹ V. I. Lenin, Noorsooühingute ülesanded, Tallinn, 1951, lk. 12, 13 ja 15.

misele kapitalismi hävitamise ja klassideta kommunistliku ühiskonna ülesehitamise alusel.

«Inimlik vennalikkus nende (töölise. — P. K.)huultel,» kirjutas Marx, «ei ole mitte fraas, vaid tõde, ja tööst karedaks muutunud nägudest vaatab meile inimkonna kogu ilu.»¹

Kogu kommunismi ideoloogia, sealhulgas ka kommunistlik moraal, on allutatud töötajate vabastamisele. Kommunistide lõppeesmärk on ehitada üles kommunism, luua töötajatele maa peal õnnelik elu. Kommunismi võit ei tule iseenesest — teda saab kätte võidelda ainult ennastalgava võitlusega vana maailma jõudude ja traditsioonide vastu. Teel sellele õilsale, ülimal määral õiglasele eesmärgile tuleb vallutada palju kindlusi, taluda karme katususi, tuua palju ohvreid. Töölisklassi, töötajate ürituse eest võitlejatele, kommunismi ehitajatele on võõras parema tuleviku passiivne ootamine ja tühjad lootused sellele, et ta tuleb valmis kujul, ilma võitluseta ja ilma tööta. Kommunistliku maailmavaate seda iseloomustavat joont väljendavad partei hüüdnäide «Internatsionaal» sõnad:

Ei vabadust saa taeva väega,
ei anna tsaar, ei hiiglane.
Vaid oma võimsa, julge käega
me vägivaldaga võidame.

Kommunistliku ühiskonna ehitaja — see on eelkõige suure aktiivsuse, võimsa tahte ja kindla iseloomuga inimene. Ei ole selliseid kindlusi, ütles J. V. Stalin, mida bolševikud ei suudaks vallutada. Just neid moraalseid väärtusi kasvatab kommunistlik partei töölisklassis. Kommunistlik maailmavaade paistab silma oma mõjuva ja aktiivse iseloomuga. Tema suure ülesande määratles juba Marx: mitte ainult seletada maailma, vaid ka muuta teda.

Kommunistlik moraal, vastupidi religioossele moraalile, on rajatud vastutustundele rahva ees. Kõik, mis teenib rahva huve, töötajate vabastamise huve, klassideta kommunistliku ühiskonna ehitamist, — see kõik on kahtlemata moraalne. Vastupidi, kõik mis toob kahju rahva huvidele, mis teenib töötajate rõhumist, mis takistab võitlust kommunismi eest, on kahtlemata ebamoraalne. Täiesti

¹ K. Marx ja F. Engels, Teosed, III kd., 1929. a. väljaanne, lk. 661 (v. k.).

selge ja määratletud kriteerium. Siin ei ole ega saa olla mingisugust silmakirjalikkust, pettust, valet. Siin on vastutus mitte müütiline, vaid reaalne: rahva huvid ja heaolu üle kõige.

Kommunistliku moraali eredaks näiteks on kommunismi suurte juhtide Lenini ja Stalini elu ja võitlus. «Kui iga samm minu töös töölisklassi ülendamiseks ja selle klassi sotsialistliku riigi tugevdamiseks ei oleks suunatud sellele, et kindlustada ja parandada töölisklassi olukorda, siis peaksin oma elu sihituks,» ütles J. V. Stalin. Töölisklassi ennastsalgav teenimine, piiritu armastus rahva vastu, kangelaslik töö ja võitlus rahva heaolu eest, piiritu ustavus kommunismi ideele — kõike seda õpivadki töötajad oma suurtelt juhtidelt.

Meie maa revolutsiooniline töölisklass on tõstnud esile tuhandeid legendaarseid kangelasi — rahva ja kommunismi eest võitlejaid. Proletaarse revolutsiooni sangar Feliks Dzeržinski, viibides sunnitööl, kus teda revolutsioonilise tegevuse pärast tsaaritimukate poolt piinati, kirjutas: «Ma näen juba liikvele pandud määratu suuri rahvahulki, kes kõigutavad vana korra, — rahvahulki, kelle seas valmivad uued jõud uueks võitluseks... Ma olen uhke sellele, et ma olen nendega, et ma neid näen, tunnen ja mõistan ning et ma ka ise koos nendega palju olen pidanud kannatama. Siin, vanglas, on tihti raske, aeg-ajalt isegi kohutav... Ja, sellele vaatamata, kui mul tuleks alustada elu algusest peale, alustaksin ma teda täpselt samuti, nagu algasin. Ja mitte kohusetunde, mitte kohustuse pärast. See on minu jaoks orgaaniline vajadus.»¹

Ustavus töölisklassile, töötajatele, rahvale — see on kommunistliku moraali alus. Kapitalismi ajal sünnitab see ustavus kustumatu vihkamise kodanliku orjuse ja vägivalda vastu, annab jõudu võitluses kapitalistliku korra hävitamise ja töötajate vabastamise eest. Meie sotsialistlikul maal leiab rahva ustavus oma väljenduse nõukogude patriotismis.

Nõukogude patriotism on nõukogude inimese moraalse palge peamine, määrav iseloomujoon. Armastus sotsialistliku kodumaa vastu, piiritu ustavus sotsialistlikule korrale ja kommunistlikule parteile — need on nõukogude inimeste

¹ «Valitud artiklid ja kõned. 1908—1926», Gospolitizdat, 1947, lk. 70

kõigi kõrgete moraalsete omaduste aluseks. Ennastsalgavus töös sotsialistliku isamaa heaks, hoolikas suhtumine sotsialistlikusse omandisse, pidev hoolitsus üldriiklike huvide eest, mehisus, seltsimehelik solidaarsus jne. — need ongi vaimsed omadused, mis iseenesest tulenevad sotsialistliku kodumaa, rahva, Lenini-Stalini partei armastamise õilsast tundest. Need aga ongi kommunistliku moraali põhi-jooned, kommunistliku ühiskonna ehitaja ja tulevase liikme käitumise peamised reeglid. «Kommunism,» ütles V. I. Lenin, «algab seal, kus ilmneb reatöölise ennastsalgav ja rasket tööd võitev hool tööviljakuse suurendamise eest, igapüüda vilja, söe, raua ja teiste saaduste hoidmise eest, mis ei lähe mitte töötajatele isiklikult ega nende «lähedastele», vaid «kaugeile», s. o. kogu ühiskonnale tervikuna...»¹

Töö kapitalismi juures, nagu iga teinegi töö ekspluataatori jaoks, on oma loomult alandav, on koormaks, raskeks saatuseks neile, kes on ilma jäetud kõigist eluhüvedest ja keda nende olukord ühiskonnas juba ise alandab ja solvab.

Sotsialismi ajal on töö au, kuulsuse, vapruse ja kangelaslikkuse asjaks, tööinimene on aga kõige lugupeetavam ja kõige austatavam inimene ühiskonnas. Just sellega seletubki, et nõukogude inimeste sügavalt teadlik loov töö saadab korda suuri asju. Nõukogude inimeste tööga kujundatakse ümber loodust: kaevatakse hiiglasuuri kanaleid, luuakse uusi taimeliike ja aretatakse uusi loomatõuge, muudetakse kliimat ja püstitatakse ennenägemata võimsusega hüdroelektrijaamu, muudetakse kõrbed ja sood õitsvateks põldudeks ja aedadeks, luuakse kommunismi helget hoonet. See on vaba, rõõmus, õilis töö, ilma milleta nõukogude inimene ei kujuta ette oma elu ega oma õnne.

Igasuguse eraomandusele rajatud moraali kõige sügavamaks jooneks on egoism ja eraomanduslik individualism.

«Vana ühiskond,» ütles V. I. Lenin, «oli rajatud sellisele põhimõttele, et emb-kumb, kas sina röövid teist või teine röövib sind; kas sina töötad teisele või tema sinule; kas sa oled orjapidaja või oled ori. Ja on arusaadav, et selles ühiskonnas kasvatatud inimesed omandavad, võib ütelda, juba emapiimaga sellise hingeelu, harjumuse, arusaamise — kas orjapidaja või ori, või väikeomanik, väike-teenistuja, väikeametnik, intelligent, ühe sõnaga — ini-

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946, lk. 402.

mene, kes hoolitseb ainult selle eest, et tal oleks oma, teised aga ei puutu temasse.»¹

Nõukogude ühiskond, vastupidi kodanlikule ühiskonnale, on rajatud vastastikusele usaldusele, vastastikusele abistamisele ja koostööle. Nõukogude inimeste vahel on esmakordselt ajaloos kehtestunud tõeliselt inimlikud vastastikused suhted. Moraalne ja poliitiline ühtsus on nõukogude ühiskonna kõige iseloomulikum erijoon. Ja see on arusaadav. Meie maal on juba ammu hävitatud põhjused, mis sünnitavad kodanlikule ühiskonnale omast vastastikust usaldamatust. Meil ei ole tootmisvahendite eraomandust, ei ole ekspuataatoreid, igaveseks on hävitatud ekspuateerimine. See kõik, mis rikub ja moonutab inimesi moraalselt, mis lahutab neid ja vastandab teineteisele, mis tekitab individualismi psühholoogiat, on nõukogude ühiskonnas igaveseks hävitatud. Sellepärast on saanud kollektivism, vastastikune usaldus ja üksteise abistamine nõukogude inimese käitumisreeglis.

Kapitalism ei saa eksisteerida ilma rahvusliku vaenuta. Kapitalistid, nagu kirjutas V. I. Lenin, püüavad külvata ja õhutada vaenu erinevat usku, eri rahvustest, erinevatest rassidest tööliste vahele. Kapitalistid teevad kõik mis võimalik, et takistada töötajaid ühinemast. Nad teavad, et ühtsuses on töötajate jõud.

Rahvusliku vihavaenu õhutamine saavutab äärmise teravuse imperialismi ajastul. Tänapäeval on selle eredaks näiteks Ameerika Ühendriigid, kus rassiline märatsemine, rahvuslik vaen on võtnud kõige nurjatunud vormid. Ameerika Ühendriikide valitsevad klassid levitavad kombeid, mis ei sobi kokku inimliku moraali kõige elementaarsemate reeglitega. Neegrid näiteks saavad kõige julmemate teotuste ja alanduste osaliseks. Neid lintšitakse, tapetakse, rääkimata juba teistest julmustest ja kuritegudest, mida Ameerikas peetakse tavalisteks ja täiesti loomulikeks.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid püüavad inimvihkajalike rassiteooriate abil põhjendada oma «õigust» ülevõimule teiste maade rahvaste üle. Ameerika-inglise rassistid käivad selles suhtes Hitleri jälgedes.

Kommunistlik moraal, erinevalt kodanlikust moraalist, on oma iseloomult internatsionaalne. Kommunismi rajajad Marx ja Engels kuulutasid välja juba enam kui sada aas-

¹ V. I. Lenin, Noorsooühingute ülesanded, Tallinn, 1951, lk. 16.

tat tagasi suure loosungi: «Kõigi maade proletaarlased, ühinege!» Marxi ja Engelsi, Lenini ja Stalini ideed ellu viinud Nõukogude Liit on suurimaks näiteks ja eeskujuks erinevate rahvaste sõprusest. Nõukogude inimestele paistab lihtsalt metsikuna inimeste jaotamine kõrgemateks ja alamateks rassideks.

Vennalik sõprus rahvaste vahel on muutunud meie maal millekski iseenesest mõistetavaks, tavaliseks, loomulikuks. Selles peitub nõukogude ideoloogia sügavalt internatsionaalne iseloom, meie rahva moraalse ja poliitilise ühtsuse alus.

Kommunistliku partei poolt kommunistliku moraali vaimus kasvatatud nõukogude inimesele on omane sügava solidaarsuse ja austuse tunne ükskõik millisest rahvusest töötajate vastu. Just sellepärast on nõukogude rahvas eesotsas Nõukogude valitsuse ja kommunistliku parteiga kõigi rahupooldajate, sadade miljonite rahu eest võitlejate avangardiks ja kindlaks kantsiks kogu maailmas. Nõukogude rahva ümber koonduvad võitluses rahu eest sõjasüütajate vastu kõigi maade, kõikide rahvaste hea tahtega inimesed, olenemata rahvusest, rassist, elukutsest ja usutunnistusest.

Igasugusele ühiskonnale, mis on rajatud ekspluateerimisele, on omane naiste mittevõrdõiguslikkus. Iseloomustades naiste olukorda Venemaal enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni, ütles J. V. Stalin naiskolhoosnikute viiesajalaste vastuvõtul 1935. aasta novembris: «Ja tõesti, kui mõelda, mida kujutasid enesest naised enne, vanal ajal. Kuni naine oli neiu, peeti teda, nii öelda, viimaseks töötajaks. Kui ta töötas isa juures, töötas käsi rüppe panemata, ja isa veel heitis ette: «Ma toidan sind». Kui ta läks mehele, ta töötas mehe jaoks, töötas nii nagu teda sundis töötama mees, ja mees heitis talle jälle ette: «Ma toidan sind». Naine oli maal viimane töötaja.»¹

Kõigis kapitalistlikes maades on naine ka praegu alandatud ja solvatud ebavõrdsusest mehega.

Nõukogudemaal, kus ei ole kohta sotsiaalseks ebavõrdsuseks ja orjastamiseks ükskõik millises vormis, kasutab naine esmakordselt ajaloos mitte sõnades, vaid tegelikult kõiki suure sotsialistliku riigi kodaniku õigusi. V. I. Lenin ütles juba nõukogude võimu esimestel aastatel: «Me ei ole

¹ «Pravda» 11. novembrist 1935.

jätnud sõna tõsisel mõttes kivi kivi peale neist alatuist seadusist naise mitteühelõigust, abielulahutuse kitsenduste, seda ümbritsevate jälkide formaalsuste, väljaspool abielu sündinud laste mittetunnustamise, nende isade otsimise jne. kohta, — seadusist, mille jäänused on kodanluse ja kapitalismi häbiks rohkearvulised kõigis tsiviliseeritud riikides.»¹

Meie maal leiab iga katse vähendada naise tähtsust üksikõik millisel ühiskondliku tegevuse alal ja alandada tema kodanikuväärikust karmi moraalselt hukkamõistu ja sellele vaadatakse kui kapitalismi igandile inimeste teadvuses.

Kommunistlik moraal peegeldab uusi suhteid inimeste vahel, mis on kujunenud revolutsioonilise võitluse käigus kapitalismi hävitamise ja kommunismi võidu eest. Ta on kõiges vastandlik kodanlikule moraale. Kui kodanlik moraal teenib sotsiaalse orjuse ja rõhumise jäädvustamise ja õigustamise üritust, siis kommunistlik moraal teenib töötajate kapitalistlikust orjusest vabastamise, klassideta kommunistliku ühiskonna ülesehitamise ülesannet.

Kodanlik moraal toetub religioonile, esineb kui käsk kõrgemalt, viitab jumala autoriteedile. Kodanlik moraal, nagu iga teinegi ekspluataatorite moraal, varjab end religioosse moraaliga. Seepärast on kommunistlik moraal kokkubimatu religioosse moraaliga ja temale vastandlik.

Vahel küsitakse, kas meie ajal ei ole vananenud väide sellest, et religioon on kahjulik, sest kirik asub meil nõukogude korra suhtes lojaalsel seisukohal, kiriku kõige silmapaistvamad tegelased astuvad välja aktiivsete rahu eest võitlejate hulgas, — kas ei oleks aeg muuta suhtumist religioonis ja mitte pidada teda reaktsiooniliseks ideoloogiaks?

On tõsi, et kirikutegelased, täites usklikute kodanike tahet, samuti täites oma kodanikukohust, võtavad osa võitlusest rahu eest. Tõsi on ka see, et käesoleval ajal suhtub kirik nõukogude korrasse lojaalselt.

Kuid religioon jääb religiooniks. Tema õpetused ja jutlused viivad välja ühe ja sama juurde: maapealne elu on möödunud ja tühi, võrreldes igavese taevase paradiisiga. Kui imekaunis ja meeldiv ka ei oleks elu kommunismi ajal — see on ikkagi maapealne õnn, religioon aga õpetab kindlasti lootma väljamõeldud taevasele õnnele. Ta kisub sellega usklikud kõrvale võitlusest kommunismi ülesehitamise eest.

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946, lk. 403.

Kirik on muutnud oma suhtumist Nõukogude riigisse mitte sellepärast, nagu oleks religioon teiseks muutunud, lakanud olemast reaktsiooniline ideoloogia. Pärast seda, kui meie maal likvideeriti ekspluataatorlikud klassid ja kujunes välja nõukogude ühiskonna moraalne ning poliitiline ühtsus, jäi kirik ilma sellest toest, kellega ta võis siduda lootusi kapitalismi restaureerimisele. Peale selle, aja jooksul pole jäänud enam usklike hulgas inimesi, kelledega võiks sõlmida suhteid usaldamatuse alusel nõukogude võimu vastu. Kirik veendus selles eriti nõukogude rahva Suure Isamaasõja aastail hitlerliku Saksamaa vastu, mil eriti eredalt ilmnes kõigi nõukogude inimeste üksmeelne patriotism, mil kõik Nõukogude Liidu rahvad olenemata rahvusest ja usutunnistusest tõusid oma sotsialistliku isamaa kaitseks. Kiriku esindajad nägid oma silmaga, et isegi kõige mahajäänud inimesed seisavad nagu müür nõukogude võimu eest ja et nõukogudevastane propaganda ei või leida elanikkonna hulgas poolehoidu. Neis tingimustes oleks iga katse propageerida nõukogudevastaseid vaateid viinud paratamatult kiriku rahvast isoleerimise teele ja toonud kahju temale enesele.

Oma valdavas enamuses loobusid kirikuteenrid endisest nõukogudevastasest tegevusest ka veel teistel põhjustel. Maaailma kodanluse sajakeelse laimu kiuste ei ole Nõukogude riik mitte kunagi piiranud ega kitsendanud kiriku tegevust, kuivõrd ta ei väljunud usukultuse teenimise raamist. Kirikuteenrite teatud, kõige ausamat osa rahuldab see täielikult algusest peale. See oli kiriku Nõukogude riigisse lojaalse suhtumise aluseks juba nõukogude võimu kehtestamise esimestest päevadest alates. Mis puutub aga võitlusesse, mida Nõukogude riik oli sunnitud pidama kontrrevolutsiooniliste klerikaalide vastu oma olemasolu esimestel aastatel ja sotsialismi ülesehitamise aastail, siis see on hoopis teine asi. Antud juhul kohtles Nõukogude riik neid mitte kui kirikuteenreid, vaid kui nõukogude rahva vaenlasi, kui kontrrevolutsionääre preestrikuubedes, kes astusid koos valgekaartlaste ja kulakutega relv käes välja nõukogude võimu ja sotsialismi ülesehitamise vastu.

Niisiis see, et kirikuteenrid muutsid oma suhtumist Nõukogude riigisse, toimus olenemata religioonist kui ideoloogiast, hoolimata religioonist. Religioon ise on olnud ja on reaktsiooniline ideoloogia. Kirikuteenrid, kuna nad kuulutavad usku jumalasse, teevad ka praegu kahjulikku tööd,

külvavad usklike teadvusse võhiklike kujutlusi, seisavad tahtlikult või tahtmatult vastu võitlusele kommunismi eest.

Ehitada kommunismi — tähendab tegutseda mitte pimesi, vaid teadlikult saavutada ülesseatud eesmärgi ja teaduslikult põhjendatud programmi elluviimine. Kommunismi ehitamine on mõeldamatu ilma kõige eesrindlikumate teadmiste omandamiseta, ilma teaduseta, ilma looduse sügava ümberkujundamiseta tema seaduste tunnetamise alusel. Hiiglasuurte elektrijaamade ehitamine, kõrbete muutmine õitsvaiks aedadeks, põldude viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse otsustav tõstmine, uute taimesortide ja koduloomade uute tõugude loomine jne. — see kõik on võimalik ainult eesrindliku teaduse alusel.

Religioon ei sobi kokku teadusega. Religioon, vastandina teadusele, ei innusta inimesi loodusjõudude alistamisele, vaid vastupidi, sunnib nende ees kummardama nagu mitte-mõistetavate jõudude ja seaduste ees, mis alluvad ainult jumalale enesele. Igapäevastes loodusnähtustes, nagu müristamine ja välk, vihm ja põud jne., mis on praegu arusaadavad igale vähegi haritud inimesele, õpetab religioon nägema lausa imesid, jumala tarkust, pidama neid meie mõistusele kättesaamatute üleloomulike põhjuste tagajärjeks. «Issanda teed on imelikud», õpetab kirik. Kes ei tea näiteks, et tsaari-Venemaal peeti põua ajal küldes jumalateenistusi palvetega jumalale «läkitada vihma»? Aga põud hävitas ikka sagedamini kehvi põlde, talupojad laostusid, nälgisid ja surid tihti tervete perekondade kaupa nälga. Alles nõukogude võim vabastas talupoja laostumisest, kolhoosid aga viisid talurahya õnneliku ja jõuka elu teele.

Kui teadus tugevdab inimese võimu looduse üle, avab tema ees piiramatud perspektiivid loodusjõudude vallutamiseks, siis religioon aheldab inimese jõudusid võitluses loodusega, etendab usklike juures katte osa, mis on asetatud silmade ette. Religioon on algusest lõpuni vastuolus nõukogude inimese maailmavaatega.

Religioosne moraal jätkab kahjuliku, reaktsioonilise osa etendamist. Ta haarab kinni kõigest vanast, oma aja äraelanust, surnust. Olles erakordselt visa, konservatiivne ideoloogia, raskendab religioon võitlust neetud mineviku kõigi teiste igandite vastu. Töötajate kommunistlik kasvatuse on seepärast lahutamatu seotud religioosse moraali paljastamise ja ületamisega.

IV. KOMMUNISTLIKU MORAALI KASVATAMINE JA VÕITLUS RELIGIOOSETE EELARVAMUSTE ÜLETA- MISE EEST

Marksism-leninism õpetab, et ehitada kommunismi — see ei tähenda mitte ainult ühiskonna majandusliku elu põhjalikku ümberkujundamist, materiaalsete hüvede täieliku külluse kindlustamist, vaid ka uue inimese kasvatamist, inimese, millist ei ole mitte kunagi tundnud ega võinudki tunda kapitalistlik ühiskond. Kommunismi ehitamise edusammud on otseselt sõltuvad töötajate sotsialistliku teadlikkuse tasemest, nende aktiivsusest võitluses kommunismi eest.

Töötajate kommunistliku kasvatuse ülesanded on eriti suure tähtsusega sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku perioodil. Kommunism ei ole meie jaoks enam kauge tuleviku asi — ta tungib iga päevaga ikka selgemini meie ellu, meie kultuuri, meie mõttesse. Praegu pole jutt mitte ainult sellest, et kasvatada aktiivseid kommunisti ehitajaid. Järk-järgult läheneb see ajalooline aeg, mil nõukogude inimesest saab kommunistliku ühiskonna liige. See aga tähendab, et üheaegselt kommunismi materiaaltehnilise baasiga, mis luuakse juba kõige lähemas tulevikus, peab nõukogude ühiskond tegema uue hiiglasliku sammu vaimses suhtes, saavutama uut, ennenägemata edu töötajate kommunistlikul kasvatamisel.

Juba sotsialismi võidu tulemusena meie maal muutusid inimesed põhjalikult, kujunes ümber kogu nende vaimne pale. Nõukogude inimene on täiesti uus inimene, kes seisab terve peajao kõrgemal kapitalistliku maailma inimestest. Ta on igas suhtes tõeliselt vaba inimene, teadlik uue ühiskonna ehitaja, oma saatuse täieõiguslik peremees. Ta on kasvatatud kommunistliku moraali ja maailma kõige ees-

rindlikuma, nõukogude ideoloogia kõrgete printsiipide vaimus.

Kuid see ei tähenda, et nõukogude ühiskond on juba täiesti vaba kodanliku ühiskonna poolt sünnitatud ja temale omastest moraalsetest pahedest. Kommunistlik ühiskond ei teki valmis kujul — ta formeerub, valmib, areneb. Kommunistlik moraal kindlustub lepitamatus võitluses kõigi meile kapitalistlikust ühiskonnast pärandina jäetud igane-
nud harjumuste ja traditsioonide vastu.

V. I. Lenin on korduvalt näidanud, et mineviku eelarvamused, harjumused ja traditsioonid on äärmiselt visad. Nad klammerduvad elu külge, jäävad püsima ka siis, kui tingimused, mis neid on tekitanud, on ammu juba likvideeritud.

Üks sellistest mineviku eelarvamustest ja iganditest on meil usk, religioosne moraal.

Religioosne moraal takistab meie edasiliikumist, seisab vastu kommunistliku moraali arenemisele ja tugevnemisele. Kui kommunistlik moraal viib nõukogude inimesi edasi, mobiliseerib ja suurendab nende jõudu võitluses kommunismi eest, siis religioon kisub tagasi, hoiab visalt kinni kõigest vanast, oma aja äraelanust. Kõik, mis meile on veel jäänud möödunud ühiskondlikust elust, mis nii või teisiti on seotud minevikuga, orjuse ja ekspluateerimisega, — see kõik moodustab selle leiva, mis toidab religiooni, selle õhu, mida ta hingab, selle atmosfääri, mis toetab tema eksisteerimist.

Töö, mis on ekspluataatorlikus ühiskonnas needuseks, on jumala karistus raskete pattude eest, nagu väidab ristiusu kirik. Inimsoo esivanemate müstilise, täielikult väljamõeldud pärispatu tagajärjel peab inimene palehigis omale leiba hankima. Seega ei ümbritse religioon tööinimest austuse ja lugupidamisega, vaid põlguse ja häbiga: vastavalt religiooni õpetusele on talle jumala enese poolt määratud kanda elu lõpuni oma rasket koormat. Sellega takistabki religioon kasvatamast kommunistliku moraali üht tähtsaimat reeglit — kommunistlikku suhtumist töösse.

Vastavalt eraomandusliku psühholoogia printsiipidele eraldab religioosne moraal inimesi. Religioosse moraali põhiprintsiip kõlab järgmiselt: igaüks enda eest, ainult jumal kõigi eest. Tähendab, arvesta ainult jumalaga, ainult jumal on sinu abimees ja kaitsja. Seepärast looda ainult jumalale, usalda end tema hoolde ja palu ainult jumalat.

Sellega takistab religioon kollektivismi ja seltsimeheliku vastastikuse abistamise kasvatamist, nõukogude ühiskonna moraalse ja poliitilise ühtsuse edasist tugevnemist.

Religioon on alati erinevat usku inimesi üksteisele vastandanud, propageerinud teiseusuliste põlgamist, moraalset õigustanud ja ergutanud teisitimõtlejate või teise usku kuulujate tagakiusamist. Piiblis, mida ristiusu ja juudi kirikud peavad «pühitsetud raamatuks», kästakse selle kohta: «Kui leidub teie hulgas... mees või naine, kes hakkab teenima teist jumalat... Siis viige see mees või naine, kes sai selle kurjaga hakkama, värvate juurde... ja loopige kividega surnuks.» Sellesamaga õhutab religioon rahvuslikku vihavaenu, pidurdab kodanliku natsionalismi igandite ületamist, takistab nõukogude inimeste kasvatamist kommunistlikule moraalele omase proletaarse internatsionalismi vaimus.

Religioon on alati õigustanud ja õigustab naise mitte-võrdõiguslikkust mehega. Veel enam, mitte keegi ei alanda niivõrd naist ja tema inimväärikust kui religioon.

Igasugune religioon jutlustab naise kui inimese mitte-täisväärtuslikkust, peab teda alamaks, patuseks olevuseks. Niinimetatud «pühakirjad» ja kirikuisad lubavad enesele kõige halvustavamaid epiteete ja solvamisi naise aadressil. Religioosne moraal nõuab naiselt orjalikku allumist mehele. Religioon sisendab naisele alati ja kõikjal nurisematut alistumist, tuletab talle igal sammul meelde tema õigusteta seisukorda, tema «kohust» mehe ees. «Ja naine peab oma meest kartma», meenutab vaimulik pruudile laulatusteremoonia kõige pidulikumul hetkel. Sellesamaga takistab religioon mehe ja naise täielikule üheõiguslusele rajatud kommunistliku perekonna arenemist ja tugevnemist.

Iga kapitalismi igand nõukogude inimeste teadvuses leiab õigustust religioonis. Religioon, olles erakordselt konservatiivne ideoloogia, kaitseb seega igasugust tardumust ja mahajäämist. Seepärast eeldab võitlus kõige uue, progressiivse, eesrindliku eest meie igapäevases elus möödapääsmatult religioonist ülesaamist, töötajate kasvatamist teadusliku, materialistliku maailmavaate vaimus.

V. I. Lenin ja J. V. Stalin hoolitsesid otsekohe pärast sotsialistliku revolutsiooni võitu meie maal igati selle eest, et võimalikult kiiremini vabastada töötajad pimedusest ja harimatusest, mille oli meile pärandanud kodanlik-feo-

daalne kord, eriti vabastada neid religioosetest eelarvamustest. Oma töös «Võitleva materialismi tähtsusest», mis ilmus kolmkümmend aastat tagasi, püstitas Lenin ülesande teadusalaste teadmiste laialdaseks propageerimiseks rahvahulkades. «Neile hulkadele,» kirjutas Lenin, «on tarvis anda kõige mitmekesisemat materjali ateistliku propaganda alalt, tutvustada neid faktidega kõige mitmesugusemailt elualadelt, läheneda neile nii ja teisiti, et tekitada neis huvi, äratada neid religioosest unest, virgutada neid igakülgset, kõige erinevamal viisil jne.»¹

V. I. Lenin ja J. V. Stalin õpetavad, et meil tuleb religiooni vastu võidelda ideelise ja ainult ideelise relvaga, meie sõnaga, meie ajakirjandusega. Vastavalt sellele on 1944. aasta septembris vastuvõetud ÜK(b)P Keskkomitee otsuses «Teadus- ja haridusalase propaganda organiseerimisest» määratletud töötajate hulgas teadusliku maailmavaate propageerimise ülesanded ja konkreetset vormid. Teadus- ja haridusalase propaganda peamiseks sisuks, öeldakse selles otsuses, peab olema loodusnähtuste materialistlik selgitamine, teaduse, tehnika ja kultuuri saavutuste selgitamine. Kõminunistliku partei Keskkomitee soovitas laialdaselt praktiseerida elanikkonna hulgas, eriti maal, loengute organiseerimist, vestluste ning populaarsete brošüüride ja artiklite ühislugemiste läbiviimist maailmaruumi ehitusest, Päikese ja Maa tekkimisest, peamisest astronoomilistest nähtustest, elu tekkimisest ja arenemisest, inimese tekkimisest, inimese keha ehitusest, taimede ja loomade tekkimisest ja elust, haiguste põhjustest ja võitlusest nendega, põllunduse ja loomakasvatuse teaduslikest alustest, viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse tõstmise abinõudest, energiast ja selle kasutamisest.

See kommunistliku partei Keskkomitee otsus on Lenini poolt püstitatud usuvastase propaganda ülesande konkreetseks ellurakendamiseks. Ta on rajatud J. V. Stalini juhenditele selle kohta, et partei ei saa usu suhtes erapooletu olla, kuna partei kaitseb teadust, usulised eelarvamusel käivad aga teadusele vastu, sest igasugune usund on midagi vastandlikku teadusele.

V. I. Lenin õpetas, et religioon parasiteerib alati tumedatel, segastel, seni veel selgitamata küsimustel. Varem, kui veel ei olnud teadust või kui teadus ei suutnud veel

¹ V. I. Lenin, Teosed, 33. kd., lk. 204 (v. k.).

anda vastust maailma tunnetamise kõige igapäevasematele küsimustele, kasutas religioon laialt inimeste harimatust, nende oskamatuset seletada kõige tavalisemaid loodusnähtusi. Nüüd aga, mil teadus on kõigile nendele küsimustele andnud juba ammu kõige veenvama vastuse, kasutab religioon seda, et teaduse valgus pole veel tunginud kõikjale, et kapitalism, nagu ka iga teine töötajate ekspluateerimisele ehitatud ühiskond, hoiab rahvahulki harimatuse ja sünge rõhumise ning orjuse olukorras.

Kapitalistlikes maades teeb kodanlus kõik, et jätta töötajaid ilma elementaarsest haridusest. Ameerika Ühendriikides, kes hoopis oma tsivilisatsiooniga, ei õpi umbes 6 miljonit kooliealist last mitte kusagil, miljonid täiskasvanud on kirjaoskamatud. Imperialistlik kodanlus kasutab oma võimutsemise kõiki vahendeid selleks, et kasvatada rahvahulkades kõige absurdsemaid ettekujutusi maailmast, mitte anda neile võimalust omandada teadmisi, valitud teadust.

Nõukogudemaal on rakendatud kõik teaduse saavutused töötajate teenistusse. Teadusalased teadmised on meil kõigile kättesaadavad. Nõukogude valitsus ja kommunistlik partei hoolitsevad pidevalt selle eest, et kõik nõukogude inimesed oleksid varustatud eesrindlike teadmistega. Meie maal on esmakordselt hävitatud see ühiskondlik kord, mis möödapääsmatult sünnitab religiooni. Sellega on meie maal loodud kõik tingimused religiooni täielikuks võitmiseks.

Kuid religiooni saab võita ainult töötajate hulgas tehtava aktiivse kasvatus- ja kultuur-haridustööga, pideva ning mõjuva, laiu hulki haarava teadusalaste ja poliitiliste teadmiste propaganda teel. Religioon peab kõige visamalt vastu just seal, kus ei tehta küllalt püsivat ja süstemaatilist tööd teadusalaste ja poliitiliste teadmiste levitamisel, kus on hooletusse jäetud kultuur-haridustöö, usuvastane propaganda.

Oleks siiski ekslik arvata, et võitlus religioossete eelarvamuste ületamise eest võib piirduda teadmiste levitamisega, ainult kultuurhariduslike abinõudega. Iga liiki idealistid arvasid, et on küllaldane, kui valgustada usklikke, paljastada nende silme ees religiooni kogu alusetus ja mõtetetus, ja nad loobuvad siinsamas oma religioossetest veendumustest.

Tegelikult ei ole asi sugugi nii. On teada, et leidub ini-

mesi, kes on hästi omandanud religiooniga kokkusobimata teadusalaseid teadmisi igapäevase elu ja praktika küsimustes, kuid koos sellega usuvad nad jumalasse. Need inimesed saavad aru ja tunnustavad ümbritseva maailma ühtede või teiste nähtuste teaduslikku seletust, kuid on samal ajal religioosete eelarvamuste kammitsais.

Ja see ei ole juhuslik. Religioon on alati olnud mitte lihtsalt eksiarmuseks, ümbritseva maailma nähtuste moonutatud arusaamiseks. Ta kujutab endast sajandite vältel sissejuurdunud vaadete süsteemi, ideoloogiat. Ekspluaatorlikud klassid allutasid kõik oma võimuvahendid töötajate üle valitsemisel religioosse moraali kasvatamise üritusele. Religioon on kapitalismi juures kodanliku ideoloogia lahutamatu koostusosa.

Meie tingimustes kujutavad religioossed eelarvamused enesest mitte ainult usklike inimeste äärmiselt vähiklike ettekujutusi ümbritsevast maailmast, vaid ka kodanliku ideoloogia, eriti kodanliku moraali igandeid. Seepärast ei saa religiooset eelarvamusi ületada mitte ainult haridusega, mitte üksnes teadmiste levitamisega, vaid kommunistliku kasvatusena üldse. Kommunistlik kasvatus aga, nagu teada, on tunduvalt laiem mõiste kui ainult valgustus, haridus.

Puudutades kommunistliku kõlbluse kasvatamise küsimust, ütles V. I. Lenin: «Ilma tööta, ilma võitluseta ei ole kommunistlikest brošüüridest ja teostest omandatud raamatulistel teadmistel kommunismist mitte mingit väärtust, sest see oleks teooria ja praktika vahelise vana vastuolu jätkamine, selle vana vastuolu jätkamine, mis moodustas vana, kodanliku ühiskonna kõige vastikuma joone.»¹

Kasvatada inimesi kommunistliku moraali vaimus — see tähendab mitte ainult selgitada, mis on kommunistlik moraal, propageerida tema põhimõtteid. Ei, sellest ei piisa kaugeltki. Kasvatada kommunistlikku moraali, tähendab tõsta eelkõige töötajate tootmisalast aktiivsust, tõmmata kõik nõukogude inimesed kaasa aktiivsesse võitlusse kommunismi eest. Nõukogude inimesed leiavad oma uue vaimse palge, töötavad eneses välja kommunistlikud iseloomujooned, omandavad kommunistliku moraali reeglid mitte seistes eemal elust, pidevast võitlusest uue ühiskondliku korra võidu eest. Iga nõukogude inimene kujundab

¹ V. I. Lenin, Noorsooühingute ülesanded, Tallinn, 1951, lk. 5.

oma vaated ja käitumise reeglid vahetu osavõtu protsessis üldrahvalikust võitlusest uue elu ehitamise eest, kommunismi võidu eest.

Kogemused näitavad, et religioossed eelarvamused ja religioosne moraal on kõige elujõulisemad nende inimeste teadvuses, kes seisavad kõrval oma ettevõtte, kolhoosi, asutuse aktiivsest tootmiselust. Religioon on alati olnud passiivsuse väljendajaks. Kui mineviku jäänus ei ole religioon meie tingimustes kohandatav töötajate aktiivse võitlusega uue elu võidu eest, kommunismi eest.

Kommunistliku moraali kasvatamine on lahutamatu seotud ameerika-inglise imperialistide poolt kogu maailmas levitatava roiskuva kodanliku ideoloogia paljastamisega. Imperialistid kulutavad määratu suuri summasid selleks, et mürgitada rahvahulki umbusuga rahu ja demokraatia jõududesse, mässida rahvahulki valedesse, tuupida nende peadesse iga liiki müstikat ja eelarvamusi. Ameerika Ühendriikide ülikoolides loevad üliõpilased piiblit. Wall Streeti monopolistid hoiavad oma teenistuses terve karja «õpetlasi»-pimedusejüngreid, kasutades neid selleks, et külvata ameerika rahva teadvusse kõige metsikumaid ja absurdsemaid ettekujutusi igapäevase elu nähtustest, õigustada ja ülistada sõja vallapästmise, rahvusliku iseseisvuse ja rahvaste vabaduse lämmatamise kuritegelikku imperialistlikku poliitikat.

Ameerika propaganda pingutab jõudu, et levitada roiskuva kodanliku ideoloogia mõju ka nõukogude inimestele. Ta püüab selleks kasutada kapitalismi igandeid üksikute inimeste teadvuses, sealhulgas ka religioosse moraali igandeid.

Meie partei Keskkomitee püstitas oma ajaloolistes otsustes ideoloogilise töö küsimuste kohta ülesande tugevdada rahvahulkade kasvatamist nõukogude patriotismi vaimus, tugevdada võitlust töötajate kommunistliku teadvuse tõstmise eest, paljastada väsimatult kodanlikku röövideoloogiat, pidevalt võidelda kodanliku kosmopolitismi ja natsionalismi avaldustega, lõmitamisega manduva kodanliku kultuuri ees.

Reaktsiooniliste klasside hukkumist on ka minevikus alati saatnud nende moraalne langemine. Kuid mitte ükski oma aja äraelanud klass ajaloos ei langenud nii madalale kui on veerenud kaasaegne imperialistlik kodanlus. Isegi hitlerlikud inimsööjad kogu oma moraalses vördjalikkuses ei

otsustanud kasutusele võtta inimeste hävitamise bakterio-
loogilisi vahendeid. Ameerika imperialistid aga ei peatu ka
selle, kõige koletuslikuma ja oma moraalilt kõige mada-
lama kuritöö ees. Nagu hitlerlasedki, on nad oma moraal-
ses degradeerumises laskunud kiskjate tasemeni. Veel
enam, värvanud oma liitlasteks katkuga nakatatud rotte ja
tüüfusetaisisid, nad isegi ületavad hitlerlasi.

Maailma kõigi progressiivsete inimeste põletav viha
ameerika-inglise imperialistide, sõjasüütajate, rahvaste
orjastajate vastu, on mitte ainult moraalset õigustatud,
vaid ka ülimal määral õiglane.

Ameerika-inglise imperialistide manduva moraali mõis-
tab hukka rahvaste vihkav südametunnistus. Kõik, mis on
ausat, eesrindlikku ja progressiivset kaasaegses maa-
ilmas, on koondunud Nõukogude Liidu ümber. Nõukogude
Liit, kaitstes rahu-, rahvaste sõpruse, kõigi rahvaste ja ras-
side võrdõiguslikkuse ideed, on rahvaste silmis kõrgeima
õigluse, sügavaima tõe, tõeliselt üldinimliku moraali kehas-
tuseks.

Kommunistliku moraali kasvatamise aluseks on mark-
sism-leninism, Lenini-Stalini suur õpetus.

Kodanlikud teooriad, vaated ja õpetused on tänapäeva
tingimustes oma laadilt dekadentlikud, pessimistlikud, läbi
imbunud masendusest ja mandumisest. Ohjeldamatu sõja-
propaganda, rahvastevahelise röövimise jutlustamine ja
õigustamine, ennenägematu reetmine ja kõigi rahvusvahe-
lise õiguse normide jalge alla tallamine on rajatud mitte
kodanluse jõule, vaid nõrkusele. Nii võib käituda ainult
see klass, kes on kaotanud igasuguse õiguse olemasolule
ja tunnetab homses päevas oma hukku.

Ainult marksism-leninism on selleks ideeliseks aluseks,
mis sünnitab vankumatu usu tulevikku, õige ürituse või-
dusse, progressiivsete jõudude võidusse reaktsiooni ja sõja
jõudude üle. Kui kodanlikud vaated ja teooriad on meie
ajal nõrkuse ja vaimse vaesuse allikaks, siis marksism-leni-
nism sisendab inimestesse erksuse, kartmatuse, optimismi,
moraalse kindluse ja visaduse elustavat tunnet võitluses
kogu inimkonna õnne eest.

Lenini-Stalini õpetus kaitseb lõpuni ning järjekindlalt
rahvast, on kõige eesrindlikum ja progressiivsem õpetus.
Ta vihkab igasugust reaktsiooni, igasugust järeleandmist
kodanlikele vaadetele, igasugust kodanliku ideoloogiaga
kokkulepet töötajate huvide arvel. Töötajate huvide kaits-

mine, ustavus rahvale, lõpuni järjekindel võitlus rahva huvide eest on kommunistliku moraali kõige sügavam ja kindlam alus.

*

Kommunismi idee on töölisklassi võitluse lipp kõigi töötajate vabastamiseks orjusest ja ekspluateerimisest. Reliigioon, vastupidi, on orjuse ja ekspluateerimise õigustamise ja jäädvustamise ideoloogia.

Kommunistlik moraal on otseselt vastandlik religioos-
sele moraalile ja temaga kokkusobimatu, nagu on kokku-
sobimatud vabadus ja orjus, tõde ja vale, valgus ja pime-
dus.

Kommunistlik moraal on töölisklassi moraal, kes on kutsutud vabastama mitte ainult ennast kapitalistlikust orjusest, vaid vabastama igaveseks ka kogu inimkonna klassilisest ebavõrdsusest ja klassirõhumisest. See on moraal, mille vaimus kommunistlik partei kasvatab nõukogude rahvast.

Religioosne moraal, vastupidi kommunistlikule moraa-
lile, on ekspluataatorite moraal. Tema ettekirjutused on olnud ja jäävad ühevõrdselt sobivaiks ükskõik millist vormi rõhumise ja ekspluateerimise kaitseks. Iga uus võimule tulnud ekspluataatorite klass kohandas religiooni ja tema moraali oma ülevõimu kindlustamise ülesannetega, kuid sisu jäi samaks — ekspluateerimise kaitsmine, valitsevate klasside võimutsemise töötajate üle jumala nimel õigustamine, peremehele ja isandale alistumise jutlustamine.

Religioosne moraal on vana maailma moraal, kellel kõik on minevikus ja mitte midagi ei ole tulevikus, maailma moraal, kes läheneb vältimatule hukkamisele.

Kommunistlik moraal on uue maailma moraal, kes tugevneb ja areneb iga päevaga ja kellele kuulub tulevik.

Kommunistlik moraal tuleneb kogu marksismi-leninismi õpetusest, tekib, tugevneb ja areneb praktilises võitluses tema elluviimise eest, võitluses meie kõrgeima eesmärgi — kommunistliku ühiskonna eest. Ei ole kaugel aeg, mil religioossest moraalist ei jää järele jälgegi.

SISUKORD

I. Moraal kui üks ühiskondliku teadvuse vorme	3
II. Religioosne moraal — orjuse ja ekspuuteerimise moraal .	7
III. Kommunistlik moraal — klassideta kommunistliku ühis- konna eest võitlemise moraal	15
IV. Kommunistliku moraali kasvatamine ja võitlus religioosete eelarvamuste ületamise eest	25

Toimetaja H. Seping

Tehniline toimetaja I. Vahtre

Korrektorid A. Sepp ja E. Tilk

Ladumisele antud 30. IV 1953. Trükkimisele antud 23. V 1953. Trükiarv 10000. Paber 54×84, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 2,25. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 1,84. Arvutuspoognaid 1,87. MB-05513. Trükikoda „Pioneer“, Tartu, Kastani 38. Tellimise nr. 1135.

На эстонском языке.

Hind 35 kop.

35 kop.

A-

19 600

79 597

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00358826 8